

Psichologė pataria tėvams, kaip elgtis, kad jų vaikai netaptų taikiniais internete

Per praėjusius metus į „Vaikų liniją“ kreipėsi daugiau kaip 176 tūkst. vaikų. Pagrindinė problema, kurią išsakė vaikai – santykiai su draugais, antroje vietoje – santykiai su tėvais. Skundai dėl patirtų patyčių užėmė trečią vietą pagal skambučių skaičių. Šiandien patyčios persikėlė ir į internetą, kur vaikai mokosi, bendrauja ar žaidžia žaidimus. Vaiko teisių gynėjai atkreipia tėvų dėmesį, kad nors socialinės medijos atveria beribes bendravimo ir pažinimo galimybes, laikas praleistas virtualioje erdvėje vaikams gali būti pavojingas, žeminantis bei skaudinantis, tad reikėtų atidžiau stebėti, kur vaikai naršo, su kuo ir kaip bendrauja.

Po kauke gali slėptis bet kas

Pasak Vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos psichologės Neringos Jankauskaitės, internetinės patyčios – socialiniai tinklai ir internetiniai žaidimai yra virtuali žaidimų aikštelė, kurioje vaikai gali susidurti su įvairiomis grėsmėmis išties parą.

Pastebima, kad kuo ilgiau bendraujama internetu, tuo giliau vartotojas yra įtraukiamas į jo erdvę, auga jo pasitikėjimas virtualiais „draugais“. Vaikai ir paaugliai dėl patiklumo arba specialiai įtraukti piktadarių gali tapti socialinėse medijose tykančių pavojų taikiniu, nes internete ne visi prisistato tuo, kuo yra iš tikrųjų, tuo pačiu ir patys vaikai, nes juos traukia galimybė eksperimentuoti, „keisti“ gyvenimą, patirti naujų išpūdžių, gal net pademonstruoti savo „galias“. Dažniausiai pasitaikanti grėsmė yra psichologinis smurtas, kuomet vaikai gali būti užgauliojami, šaipomasi iš jų šeimos, aprangos, išvaizdos arba tiesiog žeminama jų savivertė, vadinant įvairiausiais niekinamais žodžiais. Ne ką mažesnė grėsmė užslėptos patyčios kai panaudojus vaiko atvaizdą viešojoje erdvėje gali būti sukuriami vaiką niekinantys vaizdai.

N. Jankauskaitė sako, kad labai svarbu vaikams paaiškinti, kad dalykai, kaip pvz.: asmeninės žinutės, nuotraukos iš vakarėlių, apsinuoginusio nuotraukos, kuriomis vaikai linkę dalintis internetinėje erdvėje, niekur nedingsta. Vaikams reikėtų paaiškinti, kad tas turinys, kuriuo jie dalinasi, gali jiems padaryti žalos. Svarbu paaiškinti vaikams, kad jų nuomonės jiems augant keisis, tačiau internete pasidalintos informacijos visiškai panaikinti nėra galimybės. Internete vaikai gali susipažinti su asmenimis, kurie yra pavojingi, susiduria su rizika patirti seksualinį priekabiavimą, taip pat gali būti skatinami žalotis ar net žudyti.

Patiklūs vaikai atskleidžia prisijungimų kodus

Kai vaikas patenka į rimtą bėdą ar nebegali kęsti kažkieno grasinimų ir reikalavimų, pranešimai apie grėsmes virtualioje erdvėje patenka į policijos akiratį. Pareigūnai sako, kad grėsmės internete – neišgalvota problema.

Psichologė pataria tėvams, kaip elgtis, kad jų vaikai netaptų taikiniais internete

„Dėl grėsmių internete, galiu patvirtinti, kad nepriklausomai nuo vaikų amžiaus ir laiko praleisto internete, jiems kyla pavojai. Pačios grėsmės kyla iš bendravimo platformų, kadangi vaikai linkę labiau įsitraukti į pokalbius, nori viską išbandyti ir taip gali papulti į sukčių pinkles, kurie yra susikūrę netikras paskyras, dėl ko jie gali pateikti savo ar tėvų asmeninius duomenis ir nukentėti“, – sako policijos pareigūnas Romas Stašauskis.

Kiek šiuo metu yra virtualioje erdvėje nukentėjusių nepilnamečių, pasakyti sunku, nes tai paaiškėja tik praėjus kuriam laikui, kai tenka aiškintis pasekmes.

Nusikaltimus daro ir patys vaikai

Aiškėja ir kita neraminanti tendencija – vaikai internete tampa ir tais piktadariais, nuo kurių nukenčia kiti. Vaiko teisių gynėjai sako, kad yra buvę atvejų, kai nepilnamečiai patys ima sukčiauti internete, iš bendraamžių ar net suaugusiųjų išvilioja pinigus.

„Domėkitės savo vaikais, klauskite jų ar jie naudojami socialiniais tinklais, jeigu yra susijungę žaisti žaidimus, paprašykite parodyti su kuo ir kokius žaidimus žaidžia. Kartu su vaiku peržiūrėkite jo profilį. Tėvai gali pasitikrinti kompiuterio paieškų istorijoje, kokius tinklalapius lankė jų vaikas, tačiau vaikai gali ištrinti naršymo istoriją, dėl to tėvai turėtų parsisiųsti tam tikras turinio filtravimo programas, kurios blokuotų nepageidaujamo turinio internetinius puslapius. Kitas signalas – nepraleisti pro akis, jeigu vaikas staiga „praturtėja“: atsiranda brangių daiktų, kuriems nedavėte pinigų, vaiko draugai ima pasakoti, kad jis vedėsi juos į kavines ar žaidimų kambarius, arba priešingai – vaikas ima prašyti pakankamai didelių pinigų sumų“, – sako psichologė N. Jankauskaitė.

Jeigu vaikas, internete atlikęs neleistinus veiksmus yra vyresnis nei 14 – kos metų, atsakomybė gali būti taikoma jam pačiam, jeigu vaikas jaunesnis – atsakys tėvai.

Pažemintas ir apgautas vaikas išgyvena dideles kančias

Pasak psichologės, patyrus patyčias ar apgaulę net ir iš visai nepažįstamų žmonių vaikas išgyvena gilų sukrėtimą – patyčios labai stipriai paveikia vaiką, ypatingai tuo atveju, kai tyčiojasi daugiau negu vienas asmuo.

„Neretai jausmai, kuriuos vaikai patiria patyčių ar priekabiavimo metu, sukelia tokius pojūčius, kad jie negali vieni su tuo kovoti. Vaikas gali jaustis nesaugus būdamas net ir namuose. Kadangi internetinės patyčios vyksta virtualioje erdvėje, vaikui gali pasirodyti, kaip tai yra nuolatinis procesas. Įžeidžiančios žinutės, nuotraukos ar vaizdo įrašai gali būti pasidalinti su daugybe asmenų. Kartais patyčių aukos jaučia stiprų pyktį dėl to, ką joms teko

Psichologė pataria tėvams, kaip elgtis, kad jų vaikai netaptų taikiniais internete

išgyventi, neretai nori atkeršyti savo skriaudėjams“, – pastebi N. Jankauskaitė.

Pasak psichologės, bandyti keršyti yra žalinga, nes auka dar stipriau įsitraukia į diskusijas su besityčiojančiais ir tai gali paskatinti dar didesnę agresiją aukos atžvilgiu. Apgautas ir pažemintas vaikas gali rimtai susirgti – gali jausti pykinimą, galvos ar pilvo skausmus, gali atsirasti odos ligos. Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad patiriamos patyčios gali sukelti ir suicidines mintis bei paskatinti vaiką save žaloti, nes tai jam atrodo, kaip vienintelis būdas, kuris gali padėti išvengti užgauliojimų. Labai svarbu laiku pastebėti pasikeitusią vaiko savijautą ar elgesį bei kreiptis pagalbos į atitinkamus specialistus, pasikalbėti su vaiku, išsiaiškinti kas vyksta.

Tarnybos psichologė sako, kad bet kokiais klausimais vaikai visų pirma turėtų kreiptis į jiems pažįstamą, didelį pasitikėjimą keliantį suaugusį asmenį. „Šeimose reikia puoselėti pasitikėjimą vienas kitu, pasitikėjimą tėvais netgi tada, kai iškyla rimtos problemos. O tėvai turi suprasti, kad vaikams mažų problemų nebūna – negavę atsakymo namie, jie gali susirasti toli gražu ne patį tinkamiausią „patarėją“ internete. Reikia ugdyti vaikų sąmoningumą – jeigu jie patarimų negauna namie, turėtų žinoti, kad mokyklose dirba geri pedagogai, o ir vaiko teisių apsaugos specialistai visada pasiruošę patarti ir padėti bet kokio amžiaus vaikams“, – sako N. Jankauskaitė.

Saugaus interneto ABC

Psichologė pateikia galimas bendras šeimos taisykles, kurios galėtų padėti vaikui saugiai naudotis internetu:

- Nesidalinti asmeninėmis nuotraukomis su nepažįstamais asmenimis;
- Neatskleisti asmeninės informacijos, (adreso, telefono numerio ir t.t.);
- Nesidalinti su kitais asmenimis savo slaptažodžiais ar prisijungimais (išskyrus su tėvais);
- Neiti susitikti su asmeniu, su kuriuo susipažinai internete, be tėvų sutikimo ir žinios;
- Neatsakinėti į grasinančias žinutes, el. laiškus;
- Visada papasakoti tėvams, ar kitam suaugusiam asmeniui, kuriuo pasitiki, apie pokalbius internete, kurie sukėlė nemalonius jausmus, ar buvo įtartini;
- Nereaguoti į pasiūlymus „užsidirbti“ pinigų;
- Nelįsti į kitų asmenų svetaines, el.paštus, profilius, paskyras netgi tada, kai kitas asmuo atskleidžia prisijungimus ir patiems šių prisijungimų neprašyti.

Kiekvienas vaikas, ar vaikų įstatyminiai atstovai dėl vaiko patirtos žalos ar kitų problemų visuomet gali kreiptis ir į vaiko teisių gynėjus. Visus kontaktus galima rasti

Psichologė pataria tėvams, kaip elgtis, kad jų vaikai netaptų
taikiniais internete

svetainėje: www.vaikoteises.lt

